

- CZYŻEWSKA K. 1978. Flora porostów dorzecza Pilicy. – Studia Ośrodka Dokumentacji Fizjograficznej PAN **6**: 89–108.
- HAWKSWORTH D. L. & ROSE F. 1970. Qualitative scale for estimating sulphur dioxide air pollution in England and Wales using epiphytic lichens. – *Nature* **227**: 145–148.
- HERNIK E. 1999. Nowe stanowisko brodaczkki kępkowej *Usnea hirta* i struzianki sosnowej *Strangospora pinicola* – rzadkich porostów (*Lichenes*) na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej. – *Chrońmy Przyrodę Ojczystą* **5**: 91–92.
- KISZKA J. 1977. Wpływ emisji miejskich i przemysłowych na florę porostów Krakowa i Puszczy Niepołomickiej. – *Prace Monograficzne Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie* **19**: 1–137.
- KONDRACKI J. 2001. Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- LEŚNIAŃSKI G. 2012. Czerwona lista porostów województwa śląskiego. – *Raporty Opinie* **6**: 35–71. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
- NOWAK J. 1961. Porosty Wyżyny Jury Krakowsko-Częstochowskiej. – *Monografie Botaniczne* **11**(2): 1–126.
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 9 lipca 2004r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną. *Dziennik Ustaw* Nr 168, pozycja1765.
- WÓJCIAK H. 2003. Porosty, mszaki, paprotniki, s. 368. Oficyna Wydawnicza Multico, Warszawa.
- RENATA MUSIELIŃSKA, *Zakład Botaniki i Ekologii Roślin, Instytut Chemii, Ochrony Środowiska i Biotechnologii, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, Al. Armii Krajowej 13/15, 42-200 Częstochowa, Polska; e-mail: r.musielinska@ajd.czest.pl mailto:a.babelewska@gmail.%20com*
- AGNIESZKA BĄBELEWSKA, *Zakład Botaniki i Ekologii Roślin, Instytut Chemii, Ochrony Środowiska i Biotechnologii, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, Al. Armii Krajowej 13/15, 42-200 Częstochowa, Polska; e-mail: a.babelewska@gmail.com*
- Przyjęto do druku: 22.04.2014 r.*

Przyczynek do flory wątrobowców rezerwatu przyrody „Diabli Skok” (Równina Wałecka, północna Polska)

Rezerwat przyrody „Diabli Skok” położony jest na Równinie Wałeckiej (środkowa część Pojezierza Południowopomorskiego) na północ od wsi Szewcja w gminie Jastrowe, w powiecie złotowskim i województwie wielkopolskim. Obiekt zajmuje powierzchnię 20,98 ha i został utworzony w 1961 r. w celu ochrony starodrzewu bukowego i mieszanego na stromych zboczach wąwozu oraz licznych źródeł z charakterystyczną florą mchów i wątrobowców. Źródła występujące na zboczach jaru zasilają wartki potok wpływający od północnego-zachodu do pobliskiego jeziora Krąpsko Małe. Omawiany teren leży w kwadracie **BB96** siatki ATPOL.

Podczas badań florystycznych prowadzonych w 1985 r., odnaleziono na terenie rezerwatu 15 gatunków wątrobowców, w tym rzadką, zagrożoną (kategoria E – gatunek wymierający) i obecnie chronioną w Polsce pallawicinię *Lyella Pallavicinia lyellii* (KLAMA 2005,

2006a). Jest to gatunek o suboceanicznym typie zasięgu, w Polsce występuje głównie na niżu w zachodnich i północno-zachodnich częściach kraju, na wilgotnych siedliskach o małej zawartości soli mineralnych, przeważnie w rejonach występowania wrzosowisk nadmorskich i torfowisk wysokich. Notowana była na pojedynczych stanowiskach na Pobrzeżach Południowobałtyckich, Pojezierzach Wielkopolskich i Pomorskich, w Polsce północno-wschodniej, na nizinach południowo-zachodnich, środkowych i wschodnich oraz na Wyżynie Śląsko-Krakowskiej, Podgórzu Sudeckim, Podtatrzu i Północnym Podkarpaciu (SZWEYKOWSKI 1967, 2006). Na terenie omawianego rezerwatu wątrobowiec ten rośnie na mokrym humusie na brzegu strumienia.

WYKAZ GATUNKÓW

Poniżej zamieszczono listę gatunków wraz z informacjami o siedliskach ich występowania i obecności organów rozmnażania. Nazwy gatunków podano za opracowaniem KLAMY (2006b). Materiał zielnikowy zdeponowano w zielniku mszaków Instytutu Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (KRAM-B).

Objaśnienia: *c.gem.* – z rozmnożkami, *c.spor.* – ze sporogonami, *fem.* – okaz żeński, *fert.* – okaz płodny, *masc.* – okaz męski, *ster.* – okaz płonny.

Chiloscyphus pallescens (Ehrh. ex Hoffm.) Dumort. var. *pallescens* – Mokra kłoda w młacie, *c.spor.*

Jamesoniella autumnalis (DC.) Steph. – Butwiejąca kłoda, *masc.*

Jungermannia leiantha Grolle – Mokra, butwiejąca kłoda oraz wilgotna, humusowa gleba na skarpie nad strumieniem, *c.spor.*

Lepidozia reptans (L.) Dumort. – Butwiejąca kłoda, *ster.*

Lophocolea heterophylla (Schrad.) Dumort. – Butwiejący pniak bukowy, *ster.*

Marchantia polymorpha L. subsp. *ruderalis* Bischl. & Boisselier – Mokra gleba na brzegu strumienia, *c.gem.*

Nowellia curvifolia (Dicks.) Mitt – Butwiejący pniak bukowy, *c.spor.*

Odontoschisma denudatum (Mart.) Dumort. – Butwiejąca kłoda, *c.spor et gem.*

Pallavicinia lyellii (Hook.) Carruth. – Mokry humus na brzegu strumienia, *fem.*

Pellia epiphylla (L.) Corda – Mokry humus na brzegu strumienia, *fert.*

Plagiochila asplenioides (L. emend. Taylor) Dumort. – Butwiejący pniak bukowy, *ster.*

Plagiochila porelloides (Torrey ex Nees) Lindenb. – Podstawa pnia olszy czarnej, *ster.*

Ptilidium pulcherrimum (Weber) Vain. – Butwiejąca kłoda, *ster.*

Riccardia palmata (Hedw.) Carruth. – Mokra, butwiejąca kłoda, *c.spor.*

Trichocolea tomentella (Ehrh.) Dumort. – Mokry humus na brzegu strumienia, *ster.*

Summary. A contribution to the liverwort flora of the “Diabli Skok” nature reserve (Wałęcka Plain, N Poland). The paper presents a list of 15 species which were found in the “Diabli Skok” nature reserve (Wałęcka Plain, northern Poland, ATPOL square BB96) in 1985. The most interesting species is *Pallavicinia lyellii* – a rare, endangered and fully protected liverwort in Poland.

LITERATURA

KLAMA H. 2005. Ochrona gatunkowa wątrobowców w Polsce. – W: H. KASZA (red.), Zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska XII. Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, Zeszyty Naukowe Nr 19, Inżynieria Włókiennicza i Ochrona Środowiska Seria 6: 113–131.

- KLAMA 2006a. Red list of the liverworts and hornworts in Poland. – W: Z. MIREK, K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. SZELĄG (red.), Red list of plants and fungi in Poland, s. 21–33. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- KLAMA H. 2006b. Systematic catalogue of Polish liverwort and hornwort taxa – W: J. SZWEYKOWSKI, An annotated checklist of Polish liverworts and hornwort. – W: Z. MIREK (red.), Biodiversity of Poland **4**, s. 83–100. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- SZWEYKOWSKI J. 1967. Wątrobowce (*Hepaticae*). – W: Z. CZUBIŃSKI & J. SZWEYKOWSKI (red.), Atlas rozmieszczenia roślin zarodnikowych w Polsce. Seria IV, Zeszyt **4**, s. 1–25 + 10 map. Komitet Botaniczny Polskiej Akademii Nauk & Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Wydział Matematyczno-Przyrodniczy, Komisja Biologiczna, Poznań.
- SZWEYKOWSKI J. 2006. An annotated checklist of Polish liverworts and hornwort – W: Z. MIREK (red.), Biodiversity of Poland **4**, s. 7–82. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.

HENRYK KLAMA, *Instytut Ochrony i Inżynierii Środowiska, Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, ul. Willowa 2, 43-309 Bielsko-Biała, Polska; e-mail: hklama@ath.bielsko.pl*

Przyjęto do druku: 27.03.2014 r.